

BO'LAJAK YO'L MUXANDISLARINING KASBIY KOMPETENTSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIIY ZARURATI

Toreshov Dauranbek Baxitbayevich

Shahar qurilishi va xo'jaligi kafedrası assistent o'qituvchisi, KDU

Kunnazarova Aynura Rametullayevna

Shahar qurilishi va xo'jaligi kafedrası stajyor o'qituvchisi, KDU

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12777729>

Annotatsiya. Yo'l muhandislari millionlab odamlarning hayotiga bevosita ta'sir ko'rsatadigan xavfsiz va samarali transport infratuzilmasini yaratish va saqlashda muhim rol o'ynaydi. Ularning kasbiy kompetentsiyalarini rivojlantirish yo'llarni sifatli qurish va texnik xizmat ko'rsatishni ta'minlash, shuningdek, yo'llarda xavfsizlik va qulaylik darajasini oshirishning ajralmas qismidir. Ushbu maqolada biz yo'l muhandislarining kasbiy kompetentsiyalarining ahamiyatini, ularning jamiyatga ta'sirini va ushbu sohadagi mutaxassislarining ko'nikmalarini rivojlantirish usullarini ko'rib chiqamiz. Biz yo'l muhandislarining kasbiy mahoratiga qo'yiladigan joriy talablarni ko'rib chiqamiz, shuningdek, yo'l qurilishi bo'yicha mutaxassislarining malakasi tufayli hal qilinishi mumkin bo'lgan ijtimoiy muammolarni ko'rib chiqamiz.

Kalit so'zlar: yo'l muhandislari, kasbiy kompetentsiyalar, yo'l qurilishi, kompetentsiyalarni rivojlantirish, infratuzilma.

Yo'l muhandislarining jamiyatdagi roli yo'l infratuzilmasining xavfsizligi, samaradorligi va barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Ularning ishi odamlar hayotiga, mintaqalarning iqtisodiy rivojlanishiga va ijtimoiy o'zaro munosabatlarga bevosita ta'sir qiladi. Ushbu maqolada biz yo'l muhandislarining jamiyatdagi rolining asosiy jihatlarini batafsil ko'rib chiqamiz. Yo'l muhandislari ishining birinchi va, albatta, eng muhim jihatlaridan biri bu yo'l xavfsizligini ta'minlashdir [5]. Yo'l infratuzilmasini loyihalash va texnik xizmat ko'rsatish orqali ular avtoullovchilar, piyodalar va boshqa yo'l harakati qatnashchilari o'zlarini xavfsiz his qilishlari uchun sharoit yaratishga intilishadi. Bunga transport tezligi, ko'rinish, transport zichligi va xavfsiz yurish joylari kabi turli xil omillarni hisobga olish kiradi. Ikkinchi jihat transport tizimining samaradorligi bilan bog'liq. Yo'l muhandislari transportning silliq harakatlanishini ta'minlaydigan va sayohatchilar uchun sayohat vaqtini qisqartiradigan infratuzilmani yaratishga intilishadi. Bu vaqtni tejash, yoqilg'i va atmosferaga zararli moddalar chiqindilarini kamaytirishga yordam beradi. Uchinchi jihat-iqtisodiy rivojlanish. Yaxshi ishlab chiqilgan yo'l infratuzilmasi biznes, savdo va turizmni rivojlantirishga yordam beradi. Yo'l muhandislari transport aloqalarining mavjudligi va qulayligini ta'minlash orqali mintaqalarning iqtisodiy o'sishi uchun sharoit yaratishda muhim rol o'ynaydi. To'rtinchi jihat ijtimoiy aloqaga tegishli. Yo'l infratuzilmasi jamoat aloqasi va harakatchanlik uchun asosdir. Yaxshi ishlab chiqilgan yo'llar ijtimoiy integratsiyani, turli jamoalar o'rtasida almashinuvni va ijtimoiy aloqalarni mustahkamlashga yordam beradi [1]. Beshinchi jihat-ekologik barqarorlik. Zamonaviy yo'l muhandislari atrof-muhitga salbiy ta'sirni minimallashtirishga tobora ko'proq e'tibor qaratmoqdalar. Ular yo'l infratuzilmasini ekologik jihatdan qulayroq qilish uchun ekologik jihatdan barqaror texnologiya va materiallarni joriy qilmoqdalar. Umuman olganda, yo'l muhandislarining roli jamiyat uchun bebahodir. Ularning kasbiy mahorati va malakasi shahar va mintaqalarning qulayligi,

xavfsizligi va rivojlanishiga bevosita ta'sir qiladi, bu ularning ishini zamonaviy infratuzilma va ijtimoiy rivojlanishning asosiy elementiga aylantiradi.

Yo'l muhandislarining kasbiy kompetentsiyalarini rivojlantirish turli xil ijtimoiy muammolarni hal qilishda muhim rol o'ynashi mumkin. Quyida yo'l muhandislarining malakasini oshirish orqali hal qilinishi yoki yumshatilishi mumkin bo'lgan ba'zi ijtimoiy muammolar keltirilgan:

Yo'l harakati xavfsizligi: yo'l harakati xavfsizligi va xavfsiz yo'llarni loyihalash bo'yicha chuqur bilimga ega bo'lgan yo'l muhandislari baxtsiz hodisalarni minimallashtiradigan va barcha yo'l foydalanuvchilari uchun xavfsizlikni yaxshilaydigan infratuzilmani yaratishga hissa qo'shishi mumkin. Transport imkoniyatlarini yaxshilash: yo'l muhandislarining malakasini oshirish yanada samarali va arzon transport tizimlarini yaratishga imkon beradi, bu esa fuqarolarning, ayniqsa chekka hududlarda harakatchanligini yaxshilashga yordam beradi [3]. Ekologik barqarorlik: barqaror yo'llarni loyihalash va qurish bo'yicha professional vakolatlar yo'l muhandislariga atrof-muhitga salbiy ta'sirni kamaytirish, ifloslantiruvchi moddalar chiqindilarini kamaytirish va ekologik toza rivojlanishni rag'batlantirish imkonini beradi. Infratuzilmani rivojlantirish: yo'l muhandislarining malakasini oshirish umuman infratuzilmani rivojlantirishga yordam beradi, bu esa fuqarolarning hayot sifatini oshirishi, yangi ish o'rinlari yaratishi va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishi mumkin. Transport tirbandligini kamaytirish: yo'l muhandislarining transport oqimlarini rejalashtirish va optimallashtirish bo'yicha kasbiy mahorati transport tirbandligini kamaytirishga va transport tizimining samaradorligini oshirishga yordam beradi. Shahar aholisining hayot sifatini yaxshilash: sifatli yo'l infratuzilmasini rivojlantirish orqali qulay va xavfsiz shahar muhitini yaratish shahar aholisining hayot sifatini sezilarli darajada oshirishi, ularning qulayligi va farovonligini oshirishi mumkin. Yo'l muhandislarining kasbiy kompetentsiyalarini rivojlantirish transport va infratuzilma bilan bog'liq ijtimoiy muammolarni hal qilishda muhim rol o'ynaydi.

Xulosa. Xulosa qilib shuni ta'kidlash mumkinki, kelajakdagi yo'l muhandislarining kasbiy kompetentsiyalarini rivojlantirish yo'l qurilishi va infratuzilma sohasidagi turli muammolarni samarali hal qila oladigan malakali mutaxassislarni tayyorlashda muhim rol o'ynaydi. Talabalarga sifatli ta'lim, amaliy mashg'ulotlar, kasb — hunar ta'limi, loyihalar va tanlovlarda ishtirok etish, doimiy o'qitish, murabbiylar bilan ishlash imkoniyatini berish-bularning barchasi yo'l muhandisligi sohasida yuqori malakali mutaxassislarni shakllantirishga yordam beradi.

References:

1. Блискунова, Д. А., & Мирзаев, У. У. (2023). Сибирский государственный автомобильно-дорожный университет (СибАДИ), Омск Национальный исследовательский университет «Ташкентский институт инженеров ирригации и механизации сельского хозяйства»(НИУ «ТИИИМСХ»), Ташкент, Узбекистан. *Современные проблемы науки, общества и культуры: сборник*, 19.
2. Гатиятуллин, М. Х., & Аухатшин, И. Г. (2020). Овладение компетенциями в сфере организации и управления безопасности дорожного движения на основе интегративного подхода. *Техника и технология транспорта*, (1), 16-16.

3. Трофименко, Ю. В., Сазонова, З. С., & Федюкина, Т. В. (2013). Роль инженерной педагогики в решении проблем образования в области безопасности на автомобильном транспорте и в дорожном хозяйстве. *Высшее образование в России*, (11), 98-102.
4. Тюрин, Я. И., & Мандровский, К. П. (2015). Формирование компетенции моделирования у будущего инженера, специализирующегося в области дорожно-строительных машин. In *инженерная педагогика* (pp. 219-221).
5. Шарифбаева, Х. Я., & Абдурашидов, И. Ж. У. (2020). Условия совершенствования практической подготовки инженеров дорожно-строительной отрасли. *Наука и образование сегодня*, (2 (49)), 53-54.